

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1970
ἡμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καὶ ὥραν 22.30 - 23.00.

86³

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιά-
ζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ
Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τὴν περασμένη Κυριακὴ, ἀγαπητέ μου Δημήτρη, μιλούσαμε γιὰ τὰ
παλαιὰ σχολεῖα... θυμᾶσαι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί καί κάπου εἶχαμε σταματήσει, μά δέν θυμᾶμαι ποῦ εἶχαμε
σταματήσει.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά σοῦ πῶ ἐγώ. Λέγαμε - ἢ μάλλον μοῦ ἔλεγεσ ἐσύ - γιὰ τὸ
ἀλληλοδιδασκτικὸ σχολεῖο τοῦ 1840, ὅπου τὰ παιδιά μαθαίνανε
τὸ ἀλφάβητο τραγουδιστὰ γιὰ νὰ τὸ ἐντυπώνωνται καλύτερα.
Εἶχαμε σταματήσει στό γράμμα ξι γιατί δέν τὸ θυμόσουνα
παρανάτω καί μοῦ εἶχες ὑποσχεθεῖ ὅτι κάποιον θά ρωτοῦσεσ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί καί ρώτησα ἕνα γέρο ἀμαξᾶ, κάπου ἐνενηντα ἐτῶν πού τὸ
θυμότανε ἀπό τὸν πατέρα του. Προτιμῶ ὅμως νὰ τὸ ποῦμε ὁλό-
κληρο τὸ ἀλφάβητο γιὰ νὰ τὸ ἀνακεφαλαιώσωμε. Λοιπόν...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στάσου. Τὴν ἀρχὴ τὴν θυμᾶμαι : "Αλφα βῆτα - κόφε πῆττα
δόσ σ' ἐμέ καί τοῦ Νικηῖτα
κι' ἂν δέν φτάνη κόφε κι' ἄλλη
δόσε μιά καί τοῦ Νιχάλη

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γάμμα δέλτα ἔ - φιλόν
κι' ὄχι ἕλλα τῶν ἄλλων.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ζῆτα, ῆτα, θῆτα, γιῶτα
Φώναξε τὴν Παναγιώτα
Κάππα, λάμδα, μῦ, νῦ, ξι
μπάρμπα Σταῦρο τουφεξῆ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ - μικρόν καί πῆ καί ρῶ
τὸ κεφάλι σου ξερό

Σιγμα, Ταυ και Ύ - φιλόν
 τό δικό μου άπαλόν
 Φτ και χτ και ψτ και Ωμέγα
 πάρε άριστα και φευγα !

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αύτή ή τελευταία άμοιοκαταληξία άμως, Ωμέγα και φευγα είναι
 μάλλον σκάρτη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν βρίσκανε άλλη φαίνεται και ικανοποιήθηκαν μέ αύτή. Πάν-
 τως αύτό τό σύστημα του άλληλοδιδακτικού σχολείου μέ τους
 στίχους και τά τραγούδια, βρίσκεται σέ χρήσι από τόν καιρό
 του Βυζαντίου. Όπως λέει ό σοφός βυζαντινολόγος Φαίδων Κου-
 κουλές, μέ σημερινή φράσι, όταν λέμε στό πτ και φτ, όφείλεται
 στά σχολεία του Βυζαντίου, έδώ και πεντακόσια χρόνια.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέν λαταλαβαίνω πώς και γιατί. Όταν λέμε σήμερα στό πτ και φτ
 έννοοϋμε νά γίνη κάτι μέ ταχύτητα, γλήγορα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι. Από τήν ταχύτητα αύτή βγήκε ή παροιμιώδης φράσις : στό
 πτ και φτ, διότι οι δάσκαλοι στό Βυζάντιον έδίδασκαν στους
 μαθητάς τήν διαίρεσι των συμφώνων, τά ούρανισμόφωνα, τά χειλε-
 όφωνα και τά όδοντόφωνα. Οι δάσκαλοι εΐχανε τήν αξίωσι νά τά
 λένε γλήγορα οι μαθηταί χωρίς νά συλλογίζωνται και εΐχε έπικρα-
 τήσει νά λένε οι μαθηταί : Τά χειλινα (τά χειλεόφωνα δηλαδή)
 πϕ - βϕ - φτ... Πιό γλήγορα, φώναζε ό δάσκαλος. Και ό μαθητής
 επανελάμβανε : πϕ - βϕ - φτ - στό πτ και φτ!...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Όστε από τό Βυζάντιο έχομε τήν φράσι αύτή, στό πτ και φτ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Έτσι λέει ό σοφός ρευνητής των Βυζαντινων κειμένων Φαίδων
 Κουκουλές. Πάντως τό σύστημα νά μαθαίνουν οι μικροί μαθηταί
 κανόνες της γραμμτικής μέ δίστιχα, έπικρατοϋσε στα σχολεία
 της παληās Αθήνας, άφοϋ θυμάμαι ότι λέγανε άκόμα και στίς δι-
 κές μου μαθητικές ήμέρες για τίς λέξεις πού παίρνουν δασεζα
 " Αδης, άμαξα, άβρός - άγιος και ιερός ".

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέν ήτανε άσχημο σύστημα. Μέ τό δίστιχο, τό παιδί μάθαινε
 εύκολώτερα τόν κανόνα της γραμμτικής.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί οἱ παλαιότεροι ἄθηναῖοι, θά θυμούνται ἀκόμη τὰ δίστιχα
 γιά τόν τονισμό τῶν λέξεων. Λέγανε τότε οἱ δάσκαλοι :
 Μάθημα νά μελετᾶτε - τό μακρόν πρό τοῦ βραχέος περισπᾶται.
 Πρό τοῦ ~~βραχέος~~ ^{μακροῦ} τό ~~μακροῦ~~ ^{βραχέος}, δεύνεται - κι' ἡ λήγουσα βαρύνε-
 ται.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτά ὅμως ὅλα, οἱ κανόνες τῆς γραμματικῆς μέ τὰ δίστιχα καί
 ἄλλα τέτοια πρέπει νά ἦτανε κατάλοιπα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπό τήν
 Τουρκοκρατία, ὅταν δέν ὑπῆρχε ἐκπαιδευτικό σύστημα ἐνιαῖο καί
 καθε δάσκαλος, αὐτοχειροτόνητος δάσκαλος, ἐδίδασκε ὅπως τοῦ
 ἄρεσε. Καί συνέπεια αὐτῆς τῆς ἀπίθανης διδασκαλίας, ἔχομε τό
 γεγονός ὅτι ἀκόμη καί σήμερα, πολλοί λένε ἀντί τ ρ ί α
 τ ρ ί ο... Τό ἔχεις ὑπ' ὄψι σου ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι μόνο τό ἔχω ὑπ' ὄψι μου, μά μπορῶ νά σοῦ πῶ γιατί ἐπεπρά-
 τησε τό τρία νά λέγεται τ ρ ί ο. Λόγου χάριν ἄνθρωποι τοῦ
 λαοῦ παίζοντας χαρτιά, λένε : "Ἐχω τό τ ρ ί ο κουπα, πάρε
 τό τ ρ ί ο μπαστοῦνι. Ξέρεις γιατί ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί ἄραγε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Παρασύρονται ἀπό τό δ ὄ ο, διότι σά χρόνια πολύ παλαιότερα
 ὅταν δέν ὑπῆρχαν ἴσως οὔτε βιβλία, οἱ δάσκαλοι μάθαιναν ἀριθ-
 μητική στά παιδιά, πάλι μέ δίστιχα. Λέγανε λόγου χάριν :
 "Ἐνα κι' ἕνα κάνουν δύο - δύο κι' ἕνα κάνουν τ ρ ί ο, τρίο
 κι' ἕνα τ ε σ σ ε ρ ᾶ - κι' ὅλα πᾶνε μιᾶ χαρά !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή ὑπῆρχαν ἐποχές πού ἕα παιδιά δέν εἶχανε διδακτικά βι-
 βλία. Καί φαντάζομαι ὅτι ὅχι μόνο ἐπί Τουρκοκρατίας, πρίν ἀπό
 τήν ἐπανάστασι τοῦ 1821, δέν θά ὑπῆρχαν βιβλία διδακτικά μά
 καί στά πρώτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ "Ουωνος, βιβλία δέν
 θά ὑπῆρχαν..."

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποῦ νά βρεθοῦνε βιβλία ; Μήπως ὑπῆρχανε σχολεῖα ; "Ἐχει μεί-
 νει ἱστορικό τό σχολεῖο τοῦ δάσκαλου Ν τ α π τ ᾶ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νταπτᾶ εἶπες ; Νταπτᾶς ἦτανε τό ὄνομά του ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί. ~~Παπα~~ Νταπτᾶς ἦτανε τό ἐπώνυμό του. Τό βαπτιστικό του ὄνομα ἔχει χαθεῖ, γιατί ἔχει μείνει στήν ἱστορία σάν σχολεῖο τοῦ Νταπτᾶ. Φυσικά ἦτανε πολύ πρωτότυπο σχολεῖο. Ὁ Νταπτᾶς αὐτός εἶχε μάθει γράμματα στήν Βενετία, ὅπου ὑπῆρχαν ἑλληνικά σχολεῖα ἀξιόλογα μάλιστα. Ταυτόχρονα ἦτανε καί ράφτης γιατί τό δασναλίκι του δέν μπορούσε νά τόν ζήσει.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἶναι γνωστό πού ἐδίδασκεαὐτός ὁ δάσναλος ὁ Νταπτᾶς ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μήν ξεχνᾶς Γιάγιο ὅτι ἔχομε τόν ἀκαταπόνητο ἀθηναιογράφο καί ἐρευνητή, τόν Καμπούργου πού ἔχει ἀνακαλύψει πολλά πολλά πράγματα. Λοιπόν ὁ Νταπτᾶς, εἶχε τό σχολεῖο του, ὑπαίθριο βέβαια σχολεῖο, πίσω ἀπό τήν Ρωσική ἐκκλησία, στήν ὁδόν Φιλελλήνων
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλά, ὑπῆρχε τότε, πρίν ἀπό τήν Ἐπανάστασι τοῦ 1821, Ρωσική ἐκκλησία καί ὁδός Φιλελλήνων ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγιο μου, δέν σοῦ εἶπα ὅτι ὑπῆρχε Ρωσική ἐκκλησί, σοῦ ὑπέδειξα μέ σύγχρονα σημάδα τό μέρος ὅπου ἐδίδασκε ὁ Νταπτᾶς
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα κατάλαβα. Ἐδειξα λίγη ἐκπληξι, γιατί ξέρω καλά ὅτι στό μέρος ὅπου κτίσθηκε ἡ Ρωσική ἐκκλησία, ὑπῆρχε πρῶτα μιᾶ μικρή ἐκκλησοῦλα, ἰδιωτική ἐκκλησοῦλα, ἡ Ἀγιά Σωτήρα τοῦ Λυκόδημου.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄκριβῶς, ἡ ἐκκλησίτσα μάλιστα αὐτή ἐλέγετο ἐπισήμως : Παναγία ἢ Σώτειρα τοῦ Λυκοδήμου. Ὄταν τό ναῖδριο αὐτό ἀγοράσθηκε ἀπό τήν Ρωσική πρεσβεία, κτίσθηκε ἡ ὠραιότατη ἐκκλησία πού βλέπομε σήμερα, μέ τό καμπαναριό της δίπλα. Καί μάλιστα ἐπειδή ὁ ἀθηναῖκός λαός τήν ἤξερε σάν ἐκκλησία τοῦ Λυκόδημου τήν ἐτίμησαν μέ τό ὄνομα τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου. Ὅμως γιά τό σχολεῖο τοῦ Νταπτᾶ, θά ἐξακολουθήσωμε ἀφοῦ πρῶτα θυμηθοῦμε κανένα παλαιό τραγοῦδι
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί μιᾶ καί βρισκόμαστε - τοπο γραφικῶς - κοντά στό Ζάππειο, θά προτείνω τό παλαιότατο τραγοῦδι : Σέ ὠραῖο περιβόλι...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Σέ ώρατο περιβόλι...

(Μετά τό τραγούδι)

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Ανυπομονῶ νά μάθω γιά τό σχολεῖο τοῦ Νταπτᾶ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μή βιάζεσαι καί θά τά μάθης. Τό σχολεῖο αὐτό ἐργαζότανε τό καλοκαῖρι καί εἶχε διακοπές τόν χειμῶνα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αὐτό τό καταλαβαίνω. 'Αφοῦ ἦτανε σχολεῖο θπαιῖθριο, θά ἔπρεπε νά εἶναι καλός καιρός γιά τά μαθήματα. Καί καταλαβαίνω καί κάτι ἄλλο. Κάποιο δένδρο, ἴσως πλάτανος νά ὑπῆρχε ἐκεῖ γιά νά μήν τσουρουφλίζονται δάσκαλος καί καθητούδια ἀπό τόν ἥλιο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἔτσι εἶναι. 'Υπῆρχε ἕνας θεώρατος πλάτανος. 'Ο δάσκαλος ἐρχότανε μέ μία προβιά μαζί.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί νά τήν κάνη τήν προβιά ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιά νά μήν κἀθεταί στό χῶμα ὁ ἄνθρωπος. Φαντάζεσαι πῶς εἶχε ἔδρα γιά νά διδάσκη ; "Ἐστρωνε τήν προβιά του χάμω καί καθότανε ἀλά τοῦρνα, σταυροπόδι. "Ζρχιζε τήν δουλειά του. Σοῦ εἶπα ὅτι ἦτανε ράφτης. "Ἐφερνε λοιπόν μαζί του τήν ἐργασία του καί τά βελόνια του μέ τίς κλωστές του καί ἔρραβε. "Ὅταν ἐρχόντουσαν τά παιδιά τόν χαιρετούσανε : Καλημέρα δάσκαλε νά μᾶς μάθης γράμματα - γράμματα σπουδάγματα. Τότε ὁ Νταπτᾶς ἔδινε τήν πρώτη του προσταγή : Μαζῶχτε πέτρες. 'Από δέκα πέτρες ὁ καθένας...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί τίς ἤθελε τίς πέτρες ὁ Νταπτᾶς ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φιά δύο λόγους. 'Ο πρῶτος λόγος ἦτανε νά ἴδῃ ἂν τά παιδιά ξέρανε νά μετροῦνε ἔως τό δέκα. Δέκα πέτρες γύρευε ὁ δάσκαλος. "Αν τυχόν κανένα παιδί ἔφερνε ἕννεα ἢ ἔνδεκα, τό βαζε νά φέρη ἄλλες δέκα ἔως ὅτου ἐμάθαινε νά μετρήη ἔως τό δέκα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σοφό τό σύστημα. Εἶπες ὅμως ὅτι τό μέτρημα εἶχε δύο λόγους.

'Ο δεύτερος λόγος ποιός ἦτανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τόν δεύτερο λόγο θά τόν ποῦμε ἀργότερα μόλις τελειώσῃ τό μάθημα.

ΕΚΤΒΛΕΙΤΑΙ Η ΠΟΥΠΟΥΛΑ ΜΕ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ή Πουπούλα βασάνισε τόν κόσμο - ιδίως τούς 'Αθηναίους -
 μιá δολιληρη γεννεά. 'Αρμει νά σοθ πθ Γιάγκο ότι καί πλανό-
 διοι γύφτοι μουσικάντες τήν μάθανε καί τήν παίζανε σέ χωριά-
 τικα πανηγύρια όπου οί χωρικοί τραγουδούσανε τούς γαλλικούς
 στίχους, έλληνοπρεπέστατα : Βρέ πουπούλα, βρέ πουπούλα, βρέ.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ "Έχομε μιλήσει τόσες φορές γιά τούς χορούς που χορεύανε οί
 παλαιοί έθνηατοί καί τώρα πάλι μιλάμε γι'αυτήν τήν πόλιν καί
 έπορθ πθ δέν μοθ ειπες τίποτε γιά τό περίφημο καρνέ...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό καρνέ... Βρέ Γιάγκο, μέ καταπήσσεις. 'Εού ποθ τό ξέρεις
 τό καρνέ :
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Δέν τό ξέρω βέβαια έξ ιδίας έντιλήφους, όπως λένε καί στίς
 ένταπρίσεις, μά έχω κι'έγώ τά τηλεφωνήματά μου μέ μιá δυό πα-
 λής έθνηατες που μοθ τό θυμίσανε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά τό καρνέ είναι πολύ πολύ παλιά ιστορία. οί κομψές κυρίες
 καί ντεμουαζέλλες τοθ περασμένου αίθνα, πριν από τό 1900, εί-
 χαν έπαραιτήτως μιá βεντάλια μαζί τους... 'Η βεντάλια δέν έ-
 λειπε ποτέ. "Ήτανε ένα από τά κυριώτερα έξαρτήματα τής επίση-
 μης τουαλέττας.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τό φαντάζομαι. Θα Ήτανε ζέστη στόν χορό καί τήν ήθελαν γιά νά
 κάνουν έέρα...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρβτον. δεύτερον, γιά νά βάζουν τίς βεντάλιες μπροστά στά πρό-
 σωπά τους δυό κομψές έθνηατες καί νά μπορούθν νά μιλήσουν χω-
 ρίς ν'έπούγανται καί τρίτον...
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ 'Υπάρχει καί τρίτον :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τρίτον γιά τόν μυστικό κώδικα τής συνεννοήσεως.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Δηλαδή :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεντάλια τελείως άνοικτη έσήμαινε : 'Η καρδιά μου είναι τε-
 λείως έλεύθερη παντός δεσμοθ. Προσπάθησε νά μέ κατακτήσης.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Βεντάλια κλειστή :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Ακολουθούσε ή πρόγια κατά του δασιάλου, ή ύχλοβοή
καί τό δεύτερο λιθάρι

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί νά σοῦ πῶ Δημήτρη μου ; Αὐτή ή ἱστορία εἶναι τόσο ἀπίθανη
ὥστε δέν ἀποκλείεται νά ὀφείλεται καί σέ γόνιμη φαντασία.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σέ παραπέμπω στόν Δημήτριο Καμπούρογλου. 'Ιστορία τῶν 'Αθηνῶν,
τόμος τρίτος, σελίς 224.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σέ πιστεύω. Καί γιά νά διακόψωμε λίγο τά μαθήματα του Νταπτᾶ,
ἄς προχωρήσωμε μερικῆς δεκάδες χρόνια νά θυμηθοῦμε κάτι πιό
φρέσκο καί πιό σύγχρονο. Θυμᾶσαι ἕνα περίφημο φρανσεζικο τρα-
γοῦδι : Πούρ ἔν πέ ντ'άμούρ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς δέν τό θυμᾶμαι ; Μᾶς εἶχε συγκινήσει ὅλους στά νειᾶτα μας.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Αξίζει λοιπόν νά τό ξαναθυμηθοῦμε μέ τήν φωνή τῆς Κλειῶς.

~~ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ~~

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Λίγη ἀγάπη, ἀγάπη ἀληθινή...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

(Μετά τό τραγοῦδι)

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μιά καί μιλάμε γιά σχολεῖα καί δασιάλους, θυμήθηκα κάτι στίχους
τοῦ Σουρῆ, γιά νά σοῦ ἀποδείξω ὅτι ἄρχισα νά μαθίνω κι' ἐγώ ἀπό
τόν Σουρῆ. Φαίνεται ὅτι γύρω στά 1890, συχνά μαλλώνανε οἱ ἐκ-
παιδευτικοί γιά ζητήματα τῆς γλώσσας καί οἱ καυγάδες των φτά-
νανε καί στίς ἐφημερίδες πού ὑποστηρίζανε τίς διχαζόμενες ἀπό-
φεις...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σωστό εἶναι αὐτό, μά εἶμαι πολύ περίεργος νά δῶ ἔν θυμᾶσαι
αὐτούς τοὺς αἰετίους στίχους τοῦ Σουρῆ πού μνημονεύεις.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τοὺς θυμᾶμαι ἀπ' ἔξω καί θά σ' ἐκπλήξω πού θά τοὺς ἀκούσης.

Μαλλώνουν δύο δασιάλοι,

ὁ ἕνας γράφει τό φωμί μέ ὑπογεγραμμένην

κι' ὁ ἄλλος πού ἐφαίνετο σάν πιό σοφό κεφάλι

αἰε μ' ἔψιλον γιῶτα τό γραφε καί μέ περισπωμένην.

Καί συζητήσεις ἄρχισαν σέ κάθε ἑφημερίδα
 μά ὅπως καί ἂν τό γραφάν, μέ ἦτα ἢ μέ γιῶτα
 ἑαυρῶ πῶς ἦταν γιά φωμί τά μάτια των γαρίδε
 μέ ὅλα των τᾶ γράμματα μέ ὅλα των τά φῶτα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο Γιάγιο. Ἀρχίζω νά σέ καμαρώνω πού μαθαίνεις ἀπ' ἔξω
 στίχους τοῦ Σουρῆ. Ὅμως μιά καί μιλάμε γιά σχολεῖτα καί δασυά-
 λους, ἐγώ πρέπει νά ὁμολογήσω ὅτι τά σχολεῖτα, πενήντα χρόνια
 πρίν ἦτανε πολύ πιό διδασκτικά ἀπό τά σημερινά. Οἱ δάσκαλοι καί
 οἱ καθηγηταί, θέλανε νά διδάσκουν στά παιδιά, πολύ περισσότερα
 πράγματα ἀπ' ὅσα εἶχαν ὑποχρέωσι νά τούς μάθουν. Δέν τούς φθά-
 νανε τά βιβλία καί πολύ συχνά, ὠδηγοῦσαν τήν τάξι, ὀλοκληρη
 τήν τάξι πότε στό ἀρχαιολογικό Μουσεῖο, πάτε στό Ἐθνολογικό,
 πότε στό Ἀστεροσκοπεῖο...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στό Ἀστεροσκοπεῖο ; Τί νά κάνουν τά παιδιά στό Ἀστεροσκο-
 πεῖο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά ἐπίσκεψις στό Ἀστεροσκοπεῖο, ἦτανε μιά συμπλήρωσις στίς
 ἐγκυκλοπαιδικές γνώσεις τοῦ μαθητοῦ. Θυμάμαι πολύ καλά ὅτι
 μᾶς δείξανε στό Ἀστεροσκοπεῖο τούς σειсмоγράφους, γιά νά μάθω
 με πῶς τό μηχανήμα καταγράφει τό σεισμό καί πῶς τόν ὑπολογίζει
 μέ τό ἐπίκεντρό του καί τήν ἔντασί του. Δυό τρεῖς φορές μᾶς
 πήγανε καί στό Σκοπευτήριο. Τό Δηρόσιο Σκοπευτήριο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὑπῆρχε Σκοπευτήριο στήν Ἀθήνα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς δέν ὑπῆρχε ; Στήν Καλλιθεα ἦτανε... Τεράστιο οἰκοδόμημα
 μέ ὄπλα καί μέ στόχους, μαύρους ξύλινους ἀνθρώπους ἢ στόχους
 μέ κύκλους... Καί δέν ἦτανε λίγοι οἱ πολῖτες πού πηγαίνανε
 στό Σκοπευτήριο... Σήμερα, εἰλικρινῶς δέν ξέρω ἂν ὑπάρχη
 τέτοια σκοπευτική σχολή.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἐχω ἀκούσει γιά μιά Σχολή Βουλγάρεως... Τί ἦτανε αὐτή ;
 Τήν ἔχεις ἀκουστά ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς ὄχι ; Ἡ Σχολή Βουλγάρεως, ἦτανε τό ἀύστηρότερο ἰδιωτικό
 σχολεῖο τῆς Ἀθήνας. Ξέρεις πού βρισκότανε ; Στήν γωνία
 Πατησίων καί Χαλοιοιονοδύλη. Θυμάμαι ἀκόμη τό κτίριο μέ τά

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
~~ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ~~

"Αλλά σχολεία ; Παλαιά σχολεία έννοῶ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Τό περίφημο εκπαιδευτήριο τοῦ Μακρή· Δημητρίου Μακρή ἂν θυμᾶμαι καλά. Αυτό ἦτανε τό ἀριστοκρατικό ἰδιωτικό σχολεῖο καί βρισκότανε ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα τὰ θέατρα Διάνα καί Γιλόρια, στήν ἀρχή τῆς ὁδοῦ Ἰπποκράτους, ἀπέναντι στήν Βιβλιοθήκη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Νομίζω πῶς κάποια Ἰόνιος Σχολή, ἦτανε ἀπὸ τό πλοῦ παλαιό σχολεῖο τῆς Ἀθήνας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ναί, ἡ Ἰόνιος Σχολή τοῦ Καβαλλιεράτου. Καλό καί αὐστηρό ἰδιωτικό σχολεῖο. Ξέρεις ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη καί σήμερα στήν ἴδια θέσι πού βρισκότανε ἐδῶ κι' ἐνενηντα χρόνια ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Στήν λεωφόρο Ἀναδημίας, μεταξύ Ἰπποκράτους καί Ζωοδόχου Πηγῆς ; Μά φαίνεται ἀπό τό κτίριο πῶς εἶναι τό παλαιότερο σχολεῖο... Ἀρχοντικό, μεγαλοπρεπές μέγαρο - τότε - πού δείχνει ἀκόμη τήν ἀρχοντιά του μ' ὄλες τίς ρυτίδες τοῦ χρόνου. Καί τό Δραγάτσειον Λύκειον ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Τό Δραγάτσειον Λύκειον ; Αυτό πάλι ἀπό ποῦτό ξέρεις ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

"Ἐχω ἀκούσει τήν Ἄννα Καλουτᾶ πού μου ἔλεγε κάποτε ὅτι πήρε τό ἀπολυτήριο τοῦ Γυμνασίου ἀπό τό Δραγάτσειο... Νομίζω πῶς ὁ ἰδρυτής καί διευθυντής του ἐκέλετο Ἰάκωβος Δραγάτσης καί ἦτανε πατέρας τοῦ μακαρίτη τοῦ θεατρικοῦ συγγραφέως Αἰμιλίου Δραγάτση.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

"Ἔτσι εἶναι. Οἱ ἀδελφές Ἄννα καί Μαρία Καλουτᾶ, τὰ Καλουτά-ἤλια ὅπως τὰ λέγαμε τότε, μάθανε γράμματα στό Λύκειο τοῦ Δραγάτση καί γι' αὐτό εἶναι ἀπό τίς λίγες σήμερα θεατρίνες πού ξέρουνε πραγματικά γράμματα καί ἑλληνικά καί ξένες γλώσσες, ἰδίως ἡ Μαρία πού θά μπορούσε νά γίνῃ καί καθηγήτρια στά ἑλληνικά. Καί ἔχομε κι' ἄλλο ἓνα περισπούδαστο σχολεῖο, πού ἰδρύθηκε ἐδῶ καί ἐξήντα χρόνια, τό Πρότυπον Ἐκπαιδευτήριο τοῦ Ἠλία Κωνσταντινίδη... Θεός χωρεσ' τον...

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ήτανε τόσο σπουδαίο αυτό τό σχολείο του Κωνσταντινίδη ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιά τήν έποχή του, 1908, ήτανε σχολείο πραγματικά πρότυπο καί καταπληκτικό. Ω
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βρισκότανε νομίζω στήν Λεωφόρο 'Αλεξάνδρας. Είναί αυτό πού ό-
ταν τό άφησε ό Κωνσταντινίδης τό πήρε κάποια Μίνα 'Αηδονοπούλου
καθηγήτρια καί τό εξακολούθησε γιά κάμποσα χρόνια έως ότου πέ-
θανε κι'αυτή. Τό Σχολείο του Κωνσταντινίδη, είχε πρώτα πρώτα
μιά τεράστια αύλή μέ τέλειο έγκατεστημένο γυμναστήριο. Είχε
έπίσης, γήπεδο γιά τένις καί τό κυριώτερο... αλλά ως τό ποθμε
αυτό άργότερα άφού πρώτα θυμηθούμε κανένα τραγουδι,
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ας θυμηθούμε κανένα τραγουδι. Τί θά 'λεγες γιά τό παλιό έκει-
νο τραγουδι του Ξανθοπούλου : 'Ανάμνησις Σμύρνης ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Συμφωνώ γιά τήν 'Ανάμνησι τής Σμύρνης. 'Η κλειώ θά μάς τό πη.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) 'Ανάμνησις Σμύρνης
(Μετα τό τραγουδι)
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δουπόν περιμένω ν' άκούσω από σένα Γιάγιο μου ποιά ήτανε ή κυρι-
ώτερη καινοτομία του σχολείου Κωνσταντινίδη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά σε καταπλήξω πού θά σουτό πώ : Είχε στό δεύτερο πάτωμα
αΐθουσα συναυλιών, μ' ένα μικρό πάλιο γιά θέατρο καί συναυλίες
μ' ένα πιάνο μέ ούρά. Διέθετε καί καθηγητή άπαγγελίας, έναν
παλιό ήθοποιό, τόν 'Αναστασιάδη, αυτόν πού έππισε άργότερα
τό θέατρον Κεντρικόν στήν όδόν Σταδίου καί Βουλής.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, μά τό κυριώτερο δέν είναι αυτό. Πρέπει νά ξέρης ότι
σ'αυτήν τήν σιηνοϋλα του Σχολείου Κωνσταντινίδη, άνέβηκε ένας
μαθητής καί τραγούδησε ένα νούμερο έπιθεωρήσεως, τό " Τροϋλα-
λά " πού έπαιζε μέ μεγάλη έπιτυχία ό διάσημος Λεπενιώτης. Καί
ξέρεις ποιός ήτανε αυτός ό νεαρούλης μαθητάνος ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πώς θέλεις νά ξέρω ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο σημερινός καθηγητής του Πανεπιστημίου τής Μακεδονικής, Νικό-
λαος Λούρος. Μάλιστα...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εγώ ένόμισα ότι έπαιξες καί σύ σ'αυτήν τήν σιηνή.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Επαιξε κι' ἐγώ... καί τί νομίζεις ;
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ποῦ νά ξέρω ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν πρώτη πρῆξι τοῦ Φιλαργύρου τοῦ Βολλιέρου γαλλικά
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί γαλλικά ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δόξα τοῦ καθηγητοῦ τῆς Γαλλικῆς, γιά νά δεόξη τί προό-
δους εἶχανε κάνει οἱ μαθηταί του.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κι' ἐπαιξες ἐσύ τόν φιλάργυρο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι εὐτυχῶς. Δέν μοῦ πήγαινε ὁ ρόλος τοῦ τσιγγούνη οὔτε
σέ μικρή ἡλικία. Ἐγώ ἐπαιξα τότε, τόν μαίτρ - Ζάκ, τόν
μάγερν τοῦ Φιλαργύρου. Νά ἡ κυριώτερη καινοτομία τοῦ scho-
λείου τοῦ Κωνσταντινίδου ἦτανε ἡ ἡμερησία διαταγή...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί ἦτανε πάλι αὐτό ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κάθε μεσημέρι, μόλις τελείωνε τό μάθημα, 11-12, μαζευόμασ-
θοι οἱ μαθηταί, ἔξω ἀπό τό σχολεῖο, στό πεζοδρόμιο, παρα-
τεταγμένοι καί ὁ διευθυντής τοῦ σχολεῖου Ἠλίας Κωνσταν-
τινίδου διάβαζε τήν ἡμερησία διαταγή...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τί ἦτανε αὐτή ἡ ἡμερησία διαταγή ; Τί ἔλεγε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἵπο ποινήν : Ξενοφῶν Σβορώνος, θά παραμείνη τήν ἐσπέραν
ἀπί δύο ὥρας μετά τό πέρας τῶν μαθημάτων ἦτοι τέσσαρες ἔω-
ἔξη, διότι καθυστέρησε δέκα λεπτά εἰς τήν πρωϊνήν προσέ-
λευσιν. Ἐπαινος εἰς τόν μαθητήν Περικλῆν Παπαδάκην διότι
ἀπήντησεν ὀρθῶς εἰς τό μάθημα τῆς Γεωγραφίας. Ἐπίπληξις
εἰς τόν μαθητήν Γεώργιον Σκιαδῶν διότι ἔτοποθέτησε τήν
πόλιν τῆς Σιγναπούρης εἰς τήν Νότιον Ἀφρικὴν... καί τά
καί τά λοιπά...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δημήτρη μου ξεχνᾶς τήν ἡμερησία διαταγή τῆς ἐμπομπῆς μας.
Ἡ κλειώ θά μᾶς πῆ ἕλλο ἕνα τραγουδί... Ἄς διακρίψωμε λοι-
πόν.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΜΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τό τρελλοκόριτσο... Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄς διακρίψωμε λοιπόν τήν φλαρῖα μας γιά τήν ἐρχόμενη Κυ-
ριακή, τήν ἴδια πάλι ὥρα.